

ДИСПОЗИЦІЯ ПРОФЕСІОГРАМИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ОФІЦЕРА-АРТИЛЕРИСТА У ВВНЗ ДО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ

У статті розглянуто автором особливості професіограми щодо прийняття рішення офіцерами-артилеристами різних ланок управління в особливих умовах. Надані пропозиції по підвищенню ефективності підготовки офіцерів-артилеристів у ВВНЗ до прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: професіограма; офіцер; прийняття рішення.

Постановка проблем у загальному вигляді. Професія офіцера-артилериста (офіцер) охоплює широку область діяльності; що пов'язана з управлінням артилерійськими підрозділами. Описуючи площину цієї області ми визначаємо; що її розміри по вертикалі починаються від командира взводу (вогневого; управління тощо) і закінчуються посадою командувача ракетних військ і артилерії; по горизонталі – це вогневі підрозділи (мінометні; систем залпового вогню; ствольної артилерії (причіпної та самохідної); протитанкові); підрозділи артилерійської розвідки (звукової; радіолокаційної; метеорологічної тощо); підрозділи управління; навчальні; наукові підрозділи та інші. Управлінські рішення; які приймаються офіцерами у цій площині можуть суттєво відрізнитись за змістом; процедурою прийняття та впровадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій; в яких започатковано вирішення даної проблеми. Аналіз наукової літератури; результати наукових досліджень; свідчать про те; що висока боєздатність і працездатність командного складу обумовлюється рівнем їх професійної підготовки; ступенем оволодіння специфічними знаннями; навичками та уміннями військової професії. Результати аналізу прийняття управлінського рішення військових керівників; як педагогічної проблеми в науковій теорії та педагогічній практиці; описані у вітчизняній і зарубіжній літературі. Проблеми прийняття рішення військовим фахівцем; охоплюють такі питання: теорія і практика прийняття управлінських рішень (В. Колпаков); прийняття рішень у військовій справі (М. Нещадима; В. Колесника; В. Мазуренка; В. Супруна); системи підтримки прийняття рішень (Б. Герасимов; М. Дивизинюк; І. Субач) [4]; інноваційні підходи до прийняття управлінських рішень (Л. Трофімов; В. Трофімов); управлінського мислення офіцерів в системі післядипломної освіти (В. Шемчук) [9] та ін.

Проблемами розробки професіограми у військовій справі займалися; такі науковці як: Б. Ломов та К. Платонов які заклали фундаментальні основи професіографії військових фахівців [2]; В. Бурега створив професіограму ротного політпрацівника [1]; М. Корольчук та В. Крайнюк описали теорію і практику професійного психологічного відбору [5]; М. Макаренко – основи професійного відбору військових спеціалістів [6]; С. Поздишев – психологічний аналіз управлінської діяльності офіцера оперативно-тактичної підготовки [7] та ін.

Для успішного ведення бойових дій в умовах АТО командний склад повинен володіти знаннями; навичками; уміннями та якостями; які забезпечують високий рівень прийняття ефективних рішень.

Метою статті є теоретично-методичний аналіз професіограми офіцера в

процесі прийняття управлінського рішення під час участі в бойових діях (АТО; миротворчі місії та ін.); щодо підвищення ефективності підготовки офіцерів у ВВНЗ.

Виклад основних результатів досліджень. Офіцер-артилерист – це в першу чергу військово-технічний інтелігент; високо ґрудована особистість у всіх сферах життя; офіцери цього роду військ повинні відмінно знати точні науки (фізику; математику та ін.) і протягом всієї своєї служби використовувати її в бойовій роботі; а саме постійно проводити розрахунки; щоб здійснити точний вистріл; для того щоб управляти вогнем взводу (батареї; дивізіону; полку чи бригади).

Професіограма (лат. *professio* – спеціальність; *gramma* – записую) – опис особливостей певної професії; який розкриває зміст професійної діяльності; а також перелік вимог; які дана професія вимагає від людини.

Професіограма – це по суті документ; у якому подано комплексний; систематизований і всебічний опис об'єктивних характеристик професії і сукупності її вимог до індивідуально-психологічних особливостей людини. Головною частиною професіограми є психограма; що включає повний опис власне психологічних характеристик та професійно важливих особистісних якостей спеціаліста.

Процес створення професіограм базується на певних принципах; дотримання яких забезпечує наукову обґрунтованість результатів дослідження. Принципи професіографії сформулював К. Платонов; а саме: комплексність; цілеспрямованість; особистісний підхід; надійність (вимоги до емоційної стійкості особистості в умовах перешкод і шумів); диференціація; типізація; перспективність і реальність [2].

Управлінське рішення командира [9] синтезується при поєднанні аналітики; логіки; волі; мотивації; інтелектуальних здібностей; наявних комунікаційних зв'язків; функціональних обов'язків та повноважень командирів різних ланок управління в реальних умовах обстановки.

Прийняття рішень самостійно та виконання наказів – є критично важливим. Ціна швидкості реакції і способу реагування – життя [8; с. 37]; варто відзначити; що для командира це також життя його підлеглих.

Кожному офіцеру доводиться просуватись по професійній площині починаючи з підрозділу ВВНЗ; де він; ще курсантом; опановує обрану спеціальність. Майже кожен крок на цьому шляху пов'язаний зі здійсненням процесу управління; основою якого є прийняття управлінських рішень. Управлінські рішення; які доводиться приймати офіцерові; відрізняються за інформативним наповненням [3–4]; складністю процесу їх реалізації; ступеню відповідальності; наслідками та іншими ознаками. Найбільша динаміка таких змін спостерігається при “просуванні” офіцера по вертикальній осі військово-професійної площини. Тому; для проведення аналізу; ми обрали зміни в професіограмах офіцерів різних ланок управління: тактичній; оперативно-тактичній; оперативно-стратегічній. Для спрощення; нами обрано з кожної ланки по одній найбільш характерній; на нашу думку; посаді; а саме:

тактична – командир батареї;

оперативно-тактична – командир артилерійського полку (бригади);

оперативно-стратегічна – командувач ракетних військ і артилерії.

В умовах сьогодення; особливого значення набувають проблеми визначення структури професійних знань; навичок та умінь офіцера Збройних Сил України необхідних для ефективного виконання бойових завдань в реальних умовах обстановки розглянемо основні вимоги до офіцера-артилериста (див табл. 1); обґрунтування раціональних шляхів і педагогічних умов підвищення ефективності підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ.

Таблиця 1

Основні вимоги до офіцера-артилериста

Перелік вимог	Ланки управління		
	Тактична	Оперативно-тактична	Оперативно-стратегічна
ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦЯ			
Громадянство	України		
Орієнтовний вік (років)	від 21 до 29	від 29 до 42	від 34 до 45
Стать	чоловіча		
ЗАГАЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА (ОСВІТА)			
Кваліфікація	бакалавр	магістр	магістр
Рівень військової освіти	тактичний	оперативно-тактичний	оперативно-стратегічний
Термін навчання у ВВНЗ	денна – 4 роки; заочна – не передбачена	денна – 2 роки; заочна – 3 роки	денна – 2 роки; заочна – 3 роки
Система перепідготовки та підвищення кваліфікації	за необхідності до призначення на вищу посаду.		
ЗНАННЯ; ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ТА ВМІННЯ			
Знання порядку бойового застосування; основ та правил стрільби і управління вогнем	до артилерійського дивізіону включно	до артилерійського полку включно	за весь рід військ
Попередній досвід проходження служби у підрозділах артилерії	не обов'язковий	обов'язковий на посадах до <i>шпк</i> – “майор”	обов'язковий на посадах до <i>шпк</i> – “полковник”
Бойовий досвід	не обов'язковий	бажаний	обов'язковий
Володіння стрілецькою зброєю	АК-74; ПМ; РГД-5; Ф-1		
<i>Знання ТТХ; будови правил застосування і експлуатації; ремонту ОБТ та боєприпасів до них:</i>			
ОБТ підрозділу (частини)	досконало		досконало знати ОБТ підрозділів та частин РВіА
інше РАО	детально		
<i>Знання ТТХ та принципів застосування РАО іноземних армій:</i>			
ймовірного (реального) противника	детально	досконало	
інших армій	загальні положення		детально
<i>Знання політичної обстановки:</i>			
в Україні	детально		
в сусідніх державах та світі	загальних тенденцій	загальної обстановки	детальної обстановки
<i>Знання особливостей місцевості; кліматичних умов:</i>			
в Україні	досконало		
в сусідніх державах	детально	досконало	
в світі	загальні особливості		детально

Слід зауважити на таку особливість; що чим вище посада тим сильніше нівелюється різниця між суміжними артилерійськими спеціальностями; просуваючись по кар'єрних сходинках; офіцеру доводиться опановувати основні особливості інших артилерійських (і не тільки) спеціальностей.

Основною та першочерговою відмінністю професіограм офіцерів різних ланок управління виступають їх головні функціональні обов'язки; якими перш за все є здійснення управління підпорядкованими підрозділами (частинами; військами) див. табл. 2. Тому і рішення будуть поділятися:

для офіцерів тактичної ланки управління – тактичні рішення;

для офіцерів оперативно-тактичної ланки управління – оперативно-тактичні рішення; інколи тактичні рішення;

для офіцерів оперативно-стратегічної ланки управління – оперативно-стратегічні; інколи оперативно-тактичні і; як виняток; тактичні рішення.

Таблиця 2

Основні функції військово-професійної діяльності офіцера-артилериста

Ланки управління		
Тактична	Оперативно-тактична	Оперативно-стратегічна
<i>ОСНОВНІ ВИДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>		
<i>Бойова</i>		
виконання покладених завдань щодо вогневого ураження противника в бою	організація планування вогневого ураження противника вогнем підпорядкованих підрозділів в операціях	загальне керівництво діями підрозділів і частин РВіА
<i>Навчально-бойова</i>		
організація бойової підготовки у підрозділі; участь у заходах старших начальників	організація бойової та мобілізаційної підготовки у підпорядкованих підрозділах; участь у заходах старших начальників	загальне керівництво бойовою та мобілізаційної підготовки у підрозділах та частинах РВіА; участь у заходах вищого військового керівництва
<i>Виховна</i>		
безпосередня участь у виховній роботі з підпорядкованим особовим складом	проведення виховної роботи з окремими категоріями військовослужбовців (командирами підрозділів; начальниками служб та ін.)	здійснення загального керівництва щодо виховання особового складу; визначення (уточнення) основних напрямів виховної роботи
<i>Адміністративно-господарська</i>		
заходи з організації служби військ; ведення батареиноного господарства; організація забезпечення особового складу батареї	управління фінансовим господарством (розпорядник бюджетних коштів III рівня); управління кадровою роботою; організувати всебічне забезпечення підлеглих; організація діловодства та інше.	загальне керівництво адміністративно-господарською діяльністю у підрозділах та частинах РВіА
<i>Військово-технічна</i>		

організація вивчення; експлуатації та утримання в боєготовому стані ОВТ підрозділу; раціоналізаторська та винахідницька робота; вдосконалення навчально-матеріальної бази підрозділу	організація вивчення; експлуатації та утримання в боєготовому стані ОВТ частини; організація раціоналізаторської та винахідницької робота; вдосконалення навчально-матеріальної бази частини	загальне керівництво вивченням; експлуатацією та утриманням в боєготовому стані ОВТ підрозділів та частин РВіА; загальне керівництво раціоналізаторською та винахідницькою роботою у підрозділах та частинах РВіА; загальне керівництво вдосконаленням навчально-матеріальної бази
<i>Службово-розпорядча</i>		
здійснення управління підрозділом щодо виконання покладених завдань шляхом віддання відповідних наказів і розпоряджень (віддаються; переважно в усній формі)	здійснення управління підрозділом щодо виконання покладених завдань шляхом віддання відповідних наказів і розпоряджень (віддаються; в усно; або письмово)	здійснення загального керівництва підрозділами та частинами РВіА; щодо виконання покладених завдань шляхом віддання відповідних наказів; розпоряджень; настанов; директив (віддаються у письмовій формі)
<i>Контрольно-виконавча</i>		
перевірка кінцевих результатів управління; визначені компетенцією в межах його відповідальності		

Слід пам'ятати; що існують випадки коли прийняття тактичного рішення тягне за собою стратегічні наслідки. Досвід проведення АТО це неодноразово підтверджував.

Не останнє значення; щодо якості виконання обов'язків; має робоче місце. Розглянемо відмінності та особливості робочих місць офіцерів різних ланок управління. Для офіцера тактичної ланки управління це; як правило; тимчасове укриття (бліндаж; перекрита щілина тощо); або командирська машина управління. Офіцерам даної ланки доводиться часто переміщуватись (змінювати позицію). Крім того; робоче місце характеризується жорсткими мікрокліматичними умовами (протяги; перепади температури; підвищена вологість тощо). Жорсткими є і фізіологічні фактори робочого місця (перевищення шумності та вібрації; недостатній рівень освітленості; можливість опромінення та інші).

Дещо покращуються умови робочого місця офіцера оперативно-тактичної ланки управління [7]. Як правило; воно розміщується на командному пункті; або в штабі оперативного угруповання військ та знаходиться на більшому віддаленні від передових позицій; перебуває під менш інтенсивним вогневим впливом противника. Відповідно поліпшенні гігієнічні умови робочого місця (зменшується зашумленість та задимленість; покращується освітлення; умови відпочинку тощо).

Робоче місце офіцера оперативно-стратегічної ланки управління розміщується; переважно; поза зоною бойових дій. Воно є найбільш стаціонарним та комфортним за своїми умовами.

Спостерігається тенденція; щодо підвищенні рівня прийняття рішення; покращуються умови в яких вони приймаються. Але існують і виключення.

Слід пам'ятати; що робочі місця офіцерів різних ланок управління можуть змінюватися в залежності від завдань; обстановки; та інших факторів. Так; наприклад; офіцери оперативно-тактичної чи оперативно-стратегічної ланок управління можуть виконувати завдання на передових позиціях наших військ (проведення рекогносцировки; організація взаємодії тощо).

Рухові функції офіцерів різних ланок управління також будуть відрізнятися. Так; для тактичної ланки управління характерними будуть мінливі рухові функції – від довготривалої нерухомості (малорухомості) до тривалих рухових функцій. Для офіцерів оперативно-тактичної ланки управління тривалість рухових функцій зменшується; разом з тим; зменшується і тривалість нерухомості [5–6]. Діяльність офіцерів оперативно-стратегічної ланки; в цілому; характеризується малорухомістю.

Відображену тенденцію доцільно враховувати в процесі підготовки офіцерів до прийняття рішення; як в умовах ВВНЗ; так і в інших умовах.

Розглянемо *психограму* офіцера; як складову – *професіограми*.

У професії офіцера-артилериста важливими військово-професійними якостями є: точність; акуратність; дисциплінованість; пунктуальність; відповідальність; схильність до роботи з технікою; аналітико-синтетичність розуму; математичні здібності.

Військові в зоні бойових дій мають бути у постійній готовності; їм притаманна постійна пильність та контроль [6; с. 32].

Безумовно; все це накладає свої особливості на їх бойову підготовку. Основні зусилля при підготовці особового складу офіцери спрямовують на прищеплення їм знань по спеціальності. Для артилерійських формувань характерна велика самостійність бойової діяльності на полі битви; більш суворий розподіл функціональних обов'язків особового складу при бойовій роботі; тісна залежність загального успіху від навичок (відпрацьованих до автоматизму) кожного окремо взятого спеціаліста та обмеженість часу для виконання вогневих задач.

Різні вимоги ставляться до рівня гнучкості мислення; оперативної та довготривалої пам'яті; уваги; швидкості сприймання інформації. Так для офіцера тактичної ланки управління найбільші вимоги ставляться до рівня оперативної пам'яті та зосередженої уваги; професійно-управлінського мислення основним змістом яких при прийнятті управлінських рішень є проведення складних математичних розрахунків в умовах суворого обмеження часових показників; з урахуванням загальної тактичної обстановки; завдань і обмежень встановлених старшим начальником; під безпосереднім вогневим впливом противника.

У офіцера оперативно-тактичної ланки управління акцент зміщується до рівня гнучкості мислення; який у поєднанні зі збалансованим співвідношенням оперативної та довготривалої пам'яті необхідний для пошуку раціональних управлінських рішень при плануванні та в ході проведення операцій; виконанні заходів всебічного забезпечення підпорядкованих підрозділів тощо.

Для оперативно-стратегічної ланки управління при прийнятті стратегічних управлінських рішень першочергового значення набувають: рівень аналітично-синтетичного; прогностичного мислення та рівень довготривалої пам'яті; які необхідні для проведення всебічного та детального аналізу факторів; що

впливають на прийняття рішення; а також далекоглядного прогнозування можливих наслідків прийняття рішення.

У зоні бойових дій виконання наказів є вкрай важливим для особистої безпеки і успіху завдання. Військові; які за рангом можуть приймати рішення; віддають накази; що стосуються життя або смерті інших людей; навіть за відсутності усїєї необхідної інформації [8; с. 32].

Відзначимо; що загальною і обов'язковою вимогою до офіцерів всіх ланок управління буде наявність у них добре розвинутого критичного та творчого мислення; необхідні для вирішення складних; нестандартних проблем; шляхом пошуку інноваційних альтернатив та прийняття найбільш ефективних та оптимальних управлінських рішень.

Мова та мовлення; як вищий психічний пізнавальний процес – для всіх ланок управління характеризується використанням військово-професійного лексикону. Більшість бойових команд (наказів; розпоряджень) формалізовані; послідовність їх віддання певною мірою узгоджена. Офіцерам всіх рівнів підготовки необхідно володіти чіткою дикцією (вимовою).

Вольова напруга зростає прямопропорційно кар'єрному *просуванню* офіцера та обумовлюється навантаженнями виконанням своїх обов'язків за посадою. Чим вище посада; тим більше функцій; тим більше вольова напруга; яка потребує більших вольових зусиль.

Найважливіше завдання на війні – виконати бойове завдання; яке визначає старше командування; на цьому зосереджена вся увага та ресурси [8; с. 32].

Рівень емоційної напруги різний – від помірної до надвисокої; в залежності від умов в яких виконуються завдання (бойова обстановка; повсякденна діяльність; навчання тощо); характеру завдань; професійного та бойового досвіду; а також особистих якостей офіцера. Емоційна напруга зростає аналогічно до вольової – чим вище посада; тим вище емоційна напруга.

До основних причин; які викликають емоційну напругу відносять такі:

- ✓ ризик та небезпека для життя і здоров'я;
- ✓ особиста відповідальність за життя і здоров'я підлеглих і сторонніх осіб в разі помилкових (невірних); або несвоєчасних дій;
- ✓ виникнення несподіваних ситуацій;
- ✓ вимушений темп роботи;
- ✓ підвищена відповідальність за виконання завдань;
- ✓ дії в екстремальних умовах (вогневий та психологічний вплив противника; жорсткий ресурсний дефіцит; тощо).

Найбільш поширеною причиною стомлення – є нервово-психічне навантаження.

У професіограмах офіцерів всіх рівнів підготовки (ланок управління) характерними помилками в роботі є:

- помилкове; або несвоєчасне прийняття рішення;
- помилки в оцінці обстановки;
- розрахункові помилки.

Основними причинами *помилки* офіцерів є: недостатній рівень професійної підготовки; низька емоційно-вольова стійкість; перевантаження або дефіцит інформації; негативний бойовий досвід.

Таким чином; управлінське рішення як результат мисленневої діяльності

командира – це раціональне відображення фактів дійсності; спроможність охоплювати думкою всю ситуацію спрямовувати її на вироблення; прийняття і здійснення ефективних управлінських рішень.

Мотивуючим фактором для офіцерів при здійсненні такої діяльності є відповідні системи кар’єрних та соціологічних показників див. табл. 3. Так; наприклад; військове звання залежить від посади; яку займає офіцер; призначення на посаду залежить від рівня освіти; досвіду; результатів (характеристиці) діяльності на попередній посаді тощо. При просуванні по службі поліпшуються і соціологічні характеристики.

Таблиця 3

Кар’єрні та соціологічні показники та протипоказання офіцера-артилериста

Показники; характеристики	Ланки управління		
	Тактична	Оперативно-тактична	Оперативно-стратегічна
КАР’ЄРА			
Військові звання	лейтенант – майор	майор – полковник	полковник – генерал-л-т
Перелік основних посад	від командира взводу до начальника штабу дивізіону	командир дивізіону – командир артилерійської бригади	начальник артилерії оперативного командування; командувач РВіА
Категорія підпорядкованого підрозділу	від вогневого взводу до артилерійської батареї	від артилерійського дивізіону до артилерійського полку (бригади)	від декількох артилерійських полків (бригад) до командування РВіА ЗС України
Умови вступу для отримання наступного рівня підготовки	проходження служби на посадах шпк “майор” строком не менше 2 років	проходження служби на посадах шпк “полковник” строком не менше 2 років	отриманий ОСР достатній для просування на посади вищого військового керівництва
СОЦІОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА			
Оплата праці	стабільне грошове забезпечення за рахунок державних коштів		
Речове забезпечення	забезпечення військовою формою одягу відповідно до норм забезпечення		
Мед. обслуговування	безоплатне лікування та забезпечення ліками		
Продовольче забезпечення	постановка на котлове забезпечення в разі несення служби в добовому наряді; бойових чергувань; навчаннях; бойових діях		
Відпустки	щорічна чергова відпустка строком відповідно до вилуги років; інші види відпусток згідно норм чинного законодавства		
ОСНОВНІ ПРОТИПОКАЗАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
<ul style="list-style-type: none"> ✓ емоційно-вольова та нервово-психічна нестійкість до навантажень; які пов’язані зі службою; ✓ уповільнений темп пізнавальних процесів (сприймання; увага; пам’ять; мовлення; мислення; уява); ✓ виражені акцентуації характеру (гіпертимний; циклоїдний; лабільний; астено-невротичний та ін.); ✓ низький рівень ерудиції; ✓ психічні відхилення від норми; ✓ різні види залежності (алкогольна; наркотична; азартні ігри тощо); ✓ відсутність інтересу до військово-професійної діяльності. 			

У таблиці 3 відображено основний перелік протипоказань щодо професійної придатності офіцера. За наявності таких протипоказань; навіть одного з перелічених; існують ризики щодо здійснення ефективної управлінської діяльності; зокрема своєчасного прийняття ефективних управлінських рішень.

Для запобігання цим ризикам необхідно проводити регулярний контроль за наявністю у офіцерів протипоказань до професійної діяльності; особливо при здійсненні відбору кандидатів до вступу у ВВНЗ на різні рівні підготовки; а під час проходження служби – при участі офіцера в бойових діях (проведення АТО; миротворчі місії тощо); інших травмонебезпечних ситуаціях (ліквідація аварій; катастроф; проведенні розмінування тощо); сімейних та побутових проблемах.

Висновок. Для покращення ефективності управлінської діяльності офіцерів всіх ланок управління необхідно переглянути підходи у ВВНЗ; щодо підготовки офіцерів до прийняття управлінських рішень в бойових умовах (екстремальних ситуаціях). Організувати роботу щодо підготовки детальних професіограм для офіцерів різних ланок управління та спеціальностей; а також оновлювати професіограми відповідно до реалій часу.

Програму підготовки офіцерів всіх рівнів військової освіти (тактичний; оперативно-тактичний; оперативно-стратегічний) варто скласти та уточнювати відповідно до детального аналізу професіограм офіцерів-артилеристів різних ланок управління.

Крім того; для організації якісної підготовки офіцерів до прийняття ефективних та оптимальних рішень у нестандартних ситуаціях враховуючи досвід АТО пропонується:

на курсах підвищення кваліфікації проводити з офіцерами різних спеціальностей заняття щодо формування навичок з розвитку умінь прийняття ефективних рішень у складних (нетипових) ситуаціях;

на практичних заняттях з підготовки офіцерів різних спеціальностей використовувати проведення активних форм розвитку творчого мислення і опанування навичками психічної саморегуляції;

залучати до проведення занять офіцерів; які мають відповідний бойовий досвід (фаховий) в зоні проведення АТО (або інший бойовий досвід) в якості викладачів; інструкторів; експертів тощо.

Дане дослідження не вичерпує всіх аспектів відкритої проблеми. Розглянута професіограма офіцера-артилериста; створює певний прогноз і разом з тим висновок; що будь-яка робота ніколи не може вважатися закінченою; тому що професія артилериста не залишиться незміною. Та це буде нами розглянуто; в подальших наукових розвідках.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бурега В.В.* Професіограма ротного політработника научно-психологические основы разработки её содержания и применения: автореф. дис. психол. наук: 19.00.07 / В.В. Бурега; Военно-политическая академия им. Ленина. – М.: 1989. – 18 с.

2. *Военная профессиология: [учебник] / под общ. ред. А.Г. Караяни; Ю.Г. Сулимова.* – Военный ун-тет. – М.: 2004. – 276 с.

3. *Вопросы анализа и процедуры принятия решений: под ред. И.Ф. Шахнова; с предисл. Г.С. Поспелова; Издательство “Мир”.* – М.: 1976. – 232 с.

4. *Герасимов Б.М.* Системы поддержки принятия решений: проектирование;

применение; оценка эффективности: [монография] / Б.М. Герасимов; М.М. Дивизинюк; И.Ю. Субач. – МОУ НАН Украины Научно-исследовательский центр Вооруженных Сил Украины “Государственный океанариум”; Издательский центр СНИЯЭиП. – Севастополь. 2004. – 320 с.

5. *Корольчук М.С.* Теорія і практика професійного психологічного відбору : [підручник] / М.С. Корольчук; В.М. Крайнюк. – К.: Ельга-Ніка; 2006. – 532 с.

6. *Макаренко М.В.* Основи професійного відбору військових спеціалістів та методики вивчення індивідуальних психофізіологічних відмінностей між людьми : [монографія] / М.В. Макаренко. – К.: Ін-т фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України; НДЦ гуманітарних проблем ЗС України; 2006. – 395 с.

7. *Поздишев С.О.* Психологічний аналіз професіограми офіцера оперативно-тактичної підготовки до управлінської діяльності / С.О. Поздишев // Проблеми сучасної психології. – 2014. – Вип. 26. – С. 478–493.

8. Програма самоуправління для військового. Робочий зошит: Ф. П'юселік; О. Богомолець; І. Пінчук та ін. перекл. та літер. ред. А. Чайки Український НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України; 2015. – 48 с.

9. *Шемчук В.А.* Педагогічні умови розвитку управлінського мислення майбутніх магістрів військового управління в системі післядипломної освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В.А. Шемчук; Ін-т проф.-техн. освіти Нац. АПН України. – К.: 2012. – 288 с.

П.А. Жупинский
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черныховского

ДИСПОЗИЦИЯ ПРОФЕССИОГРАММЫ ПРИ ПОДГОТОВКЕ ОФИЦЕРА-АРТИЛЛЕРИСТА ВВУЗ К ПРИНЯТИЮ РЕШЕНИЙ

В статье рассмотрены выделенные автором особенности профессиограмм касаясь принятия решения офицерами-артиллеристами различных звеньев управления в особых условиях. Даны предложения по увеличению эффективности подготовки офицеров-артиллеристов у ВВУЗ к принятию управленческих решений.

Ключевые слова: профессиограмма; офицер; принятие решения.

P.O. Zhupinskiy
National Defense University of Ukraine named after
Ivan Chernyakhovsky

PROFESSIOGRAM DISPOSITION IN THE COURSE OF ARTILLERY OFFICER OF HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONAL DECISION MAKING

The article presents emphasized by the author peculiarities of the profессиogram regarding decision making process of artillery officers of various command levels under special conditions. Proposals to improve the effectiveness of artillery officer training in the sphere of command and control decision making in military higher educational institutions are submitted.

Keywords: profессиogram; officer; decision making.